

Ekim/October 2024, Cilt/Volume: 14, Sayı/Issue: 2, 106-121.

Başvuru/Submitted: 02.08.2024

Kabul/Accepted: 03.09.2024

Yayın/Published: 30.10.2024

DOI: 10.17828/yalovasosbil.1526885

Araştırma Makalesi/Research Article

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/yalovasosbil>

Yaş Dostu Kent Kavramı Çerçevesinde Bibliyometrik Bir Analiz

Kubilay Çakıcı*

Öz

Yaş dostu kent kavramı, yaşlanma ve kentleşme olgularının yoğun olarak hissedilmesiyle literatürde 21. yüzyılda ortaya çıkmıştır. Nüfus ve kentleşme projeksiyonları çerçevesinde Dünya Sağlık Örgütü gibi uluslararası organizasyonların dikkat çekmeye başladığı kavram, aktif yaşlanma ve sürdürülebilir kentsel yaşam açısından önemli görülmektedir. Kavram, günümüzde birçok disiplin tarafından kullanılmakta ve çeşitli pratiklerle desteklenmektedir. Sosyal bilimler yaş dostu kent çalışmalarında ön plana çıkmaktadır. Araştırmada yaş dostu kent kavramına yönelik literatür incelenmektedir. Bu çalışmanın amacı, yaş dostu kent kavramına yönelik yayımlanan akademik eserlerin mevcut görünümünü irdelemektir. Araştırmada Scopus veri tabanından faydalanılmıştır. Başlık, özet ve anahtar sözcükler dahil edilerek “age-friendly city” kavramıyla tarama yapılmıştır. Tarama neticesinde analizi uygun bulunan ve 2007-2024 yıllarını kapsayan toplam 361 makale bibliyometrik analiz yöntemiyle incelenmiştir. Veriler analiz edilirken VOSviewer yazılımında yer alan; ortak yazar, yazar-atıf, ülke-atıf, kurum-atıf, anahtar sözcük ve bibliyografik eşleşme modüllerinden faydalanılmıştır. Bulgulara dair nicel verilere ve ağ haritalarının görsellerine yer verilmiştir. Ülke ve yazar çeşitliğinin yıllara sair artışına koşut olarak; yaş dostu kent kavramının yıllar itibarıyla gelişim gösterdiği ve önem kazandığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Kentleşme Politikaları, Sosyal Politika, Yaşlanma, Yaş Dostu Kent, Bibliyometrik Analiz, VOSviewer.

A Bibliometric Analysis within the Framework of Age-Friendly City Concept

Abstract

In the 21st century, the concept of age-friendly cities has emerged with the intensification of the phenomena of ageing and urbanization. Within the population and urbanization projections framework, international organizations such as the World Health Organization have started to draw attention to the concept, which is considered necessary in terms of active ageing and sustainable urban life. Today, the concept is used by many disciplines and supported by various applications. Social sciences come to the

* Arş. Gör. Dr., Yalova Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, kubilay.cakici@yalova.edu.tr, 0000-0001-9674-2989

forefront in age-friendly city studies. This study examines the literature on the concept of an age-friendly city. The aim of this study is to examine the current outlook of academic works published on the concept of an age-friendly city. The Scopus database was utilized in the research. The “age-friendly city” concept was searched for by including a title, abstract, and keywords. As a result of the search, 361 articles found suitable for analysis covering 2007-2024 were analyzed using the bibliometric analysis method. While analyzing the data, co-author, author-citation, country-citation, institution-citation, institution-citation, keyword and bibliographic matching modules in VOSviewer software were used. Quantitative data on the findings and visuals of the network maps are included. In parallel with the increase in the diversity of countries and authors over the years, it has been found that the concept of an age-friendly city has developed and gained importance over the years.

Keywords: Urbanization Policies, Social Policy, Aging, Age-Friendly City, Bibliometric Analysis, VOSviewer.

Giriş

Nüfusun yaşlanması, farklı yoğunluk seviyelerinde dünyanın tüm ülkelerinde gerçekleşmektedir. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) ülkelerinde 65 yaş ve üzeri nüfusun payı 1950'de %7,7 iken 2010'da %17,8'e yükselmiştir ve 2050'de %25'e ulaşması beklenmektedir. Küresel kentleşmenin hızlanması da aynı derecede önemlidir; dünya nüfusunun neredeyse yarısı artık şehirlerde yaşamaktadır ve bu oranın 2030 yılına kadar yaklaşık olarak üçte iki olacağı değerlendirilmektedir (OECD, 2015: 18). Yaşlanan nüfus sadece gelişmiş dünya ülkeleriyle sınırlı değildir. 2005 yılında %60 olan küresel yaşlı nüfusun %80'den fazlasının elli yıl içinde gelişmekte olan ülkelerde yaşayacağı tahmin edilmektedir (Birleşmiş Milletler, 2009). Yaşlı nüfus oranında ve kentleşme oranlarında bu artışla birlikte “kentli yaşlı nüfus” olgusuyla karşılaşmaktadır. Yaşlanan nüfusun bir sorun olarak algılanmaya başlanmasından günümüze kadar geçen sürede birçok disiplin tarafından yaş dostu uygulamaların yaygınlaşmaya başladığı görülmektedir. Yaş dostu kavramı her ne kadar yalnızca yaşlı popülasyonunu ifade etmiyor olsa da literatürde daha çok yaşlı bireylere yönelik kullanıldığı görülmektedir (Tamkoç ve Bilgin, 2020: 214; Zengin Taş, Kırışık, Yıldız, Ata ve Aktuğ, 2023).

Bireyler yaşlandıkça, yaşlıların daha uzmanlaşmış hizmetlere ve kaynak yoğun hizmetlere olan ihtiyaçları artmaktadır. Son yıllarda yaşlıların özel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik çeşitli stratejiler ve politikalar geliştirilmektedir. Bu girişimlerden bazılarını tanımlamak için “yaş dostu” ve “aktif yaşlanma” terimleri kullanılmaktadır (Steels, 2015). Yaşlı dostu topluluklar geliştirme konusu, Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından 1990'lı yıllarda ve 2000'li yılların başında başlatılan çeşitli politika girişimlerine dayanmaktadır. Bu girişimlerin temeli, 1999 yılında Birleşmiş Milletler Yaşlılar Yılı'nda geliştirilen ve Avrupa Birliği ile DSÖ tarafından desteklenen “aktif yaşlanma” fikridir. Bu bağlamda DSÖ, “aktif yaşlanma” kavramının yaşlı insanların sosyal, kültürel, manevi, ekonomik ve medeni konulara katılmaya devam edebilmeleri gerektiği fikrini ifade ettiğini, yani sadece iş piyasasına katılma veya fiziksel olarak aktif olma becerisini ifade etmediğini vurgulamaktadır (Buffel, Phillipson ve Scharf, 2012: 599).

Yaşlı dostu kavramı DSÖ politika konsepti; yaşlı insanların “aktif olarak yaşlanmalarını”, yani güven içinde yaşamalarını, sağlıklarının iyi olmasını ve topluma tam olarak katılmaya devam etmelerini desteklemek ve sağlamak için tasarlanmış; fiziksel ve sosyal çevreyle ilgili politikalar, hizmetler ve yapıları ifade etmektedir. Bir yerleşimin yaş dostu olmasının bileşenleri; dış mekanlar ve binalar; ulaşım; barınma; sosyal katılım; saygı ve sosyal içerme; sivil katılım ve istihdam; iletişim ve bilgi ile toplumsal destek ve sağlık hizmetleri unsurlarına dayanmaktadır (Handler, 2014: 7). Benzer bir tanıma göre yaş dostu kent, hemşerilerine destekleyici bir ortam sunmaktadır. Yaş almış bireylerin aileleriyle, mahallelerinde ve sivil toplum içinde aktif olarak yaşlanmalarını ve topluma katılımlarını desteklemektedir (Fitzgerald ve Caro, 2014). Genel bir tanımlamayla yaş dostu kent, yaş almış insanların hayatın her aşamasında aktif olarak konumlandığı, değer gördüğü ve ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik altyapı ve hizmetlerin kurgulandığı yer olarak tanımlanmaktadır (Alley, Liebig, Pynoos, Banerjee ve Choi, 2007: 4).

Bu makalede, yaşlanan bireylerin yaşlanma ve kentleşme kavramları ortaklığında politikaların türetildiği yaşlı dostu kent konusunu içeren akademik eserler bibliyometrik yöntemle incelenmiştir. Bibliyometrik analizle, büyük miktarda akademik esere makro ölçekte genel bir bakış sağlanması

amaçlanmaktadır. Nicel analiz yoluyla eserlere ilişkin bilgiler; tarihsel gelişim, ön plana çıkan özellikler ve kurulan ilişkiler bağlamında haritalandırılmaktadır (Egghe ve Rousseau, 1990; Jia, Dai ve Guo, 2014). Analiz yöntemini uygulamak için çeşitli yardımcı araçlar mevcuttur. Gephi, Leximancer ve VOSviewer gibi bibliyometrik analize yardımcı yazılımlar aracılığıyla veriler analiz edilebilmektedir. Bu araçlarla Scopus ve Web of Science (WoS) gibi bilimsel veri tabanlarının incelenmesi sağlanmaktadır (Donthu, Kumar, Mukherjee, Pandey ve Lim, 2021). Bu çalışmada VOSviewer yazılımı ve Scopus veri tabanından faydalanılmıştır. VOSviewer yazılımıyla diğer bibliyometrik analiz programları arasında belirgin farklılıklar bulunmamaktadır. VOSviewer yazılımının açık erişim olması nedeniyle çalışmada kullanılması tercih edilmiştir.

1. Literatür İncelemesi

Çalışmada bibliyometrik yöntemin benimsenmesi sebebiyle yaş dostu kent kavramını içeren akademik literatür detaylı bir şekilde incelenmiştir. Bu başlıkta literatürde bibliyometrik yöntem kullanarak yapılan bazı çalışmalara yer verilmiştir. Ayrıca analiz bulgularında öne çıkan yazarların başlıca eserleri değerlendirilmiştir.

Literatürde ilk bibliyometrik çalışmanın 1917 yılında Cole ve Eales tarafından 1550 ve 1860 yılları arasında yayımlanan karşılaştırmalı anatomi alanında yapıldığı kabul edilmektedir (Lawani, 1981: 295). Türkiye’de bu yöntemi kullanarak yapılan ilk çalışma 1970 yılında Özünönü tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada temel bilimlerdeki durum irdelenmiş ve verimlilik değerlendirilmiştir (Al, 2008: 10).

Literatürde veri kaynakları açısından çalışmalar WoS ve Scopus olarak iki farklı platformda yoğunlaşmaktadır. 2024 yılında yayımlanan çalışmalarda VOSviewer yardımcı programının yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir. Bu başlık altında bibliyometrik yöntemi kullanan çalışmalar güncel durumun anlaşılması açısından 2024 yılıyla sınırlanmıştır. Bu konuda ilk olarak Türkçe literatür incelenmiştir.

Şahin (2024) tarafından yayımlanan çalışmada sürdürülebilirlik değeri kavramına yönelik bibliyometrik analiz gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede 1994-2023 yılları arasında WoS kaynaklı veriler VOSviewer programı ile analiz edilmiştir. Çalışır (2024), WoS veri tabanında “uzun dönemli bakım sigortası” anahtar kavramıyla yaptığı çalışmada 1984-2023 yılları arasındaki verilerden faydalanmıştır. Koçyiğit, Yıldız ve Akyazı (2024) yayımladıkları çalışmada, “girişimci” ve “yetkin” kavramlarına dair analizlerinde, WoS veri tabanındaki 1995-2023 yıllarını kapsayan verileri analiz etmişlerdir.

Koçar Uzan (2024) “akıllı şehirler” ve “yönetişim” kavramlarına yönelik bibliyometrik yöntemle çalışma gerçekleştirmiştir. Veri kaynağı olarak Scopus’tan faydalanmıştır. Yazar, VOSviewer yazılımını kullanmıştır. Yılmaz ve Yılmaz (2024), dijital sermaye çalışmaları konusunda yayımladıkları eserlerinde Scopus veri tabanından elde ettikleri 45 adet çalışmaya dair veriyi MAXQDA 2020 programı aracılığıyla analiz etmişlerdir. Bulut, Başar ve Kement (2024) çalışmalarında, Scopus veri tabanında “boş zaman” ve “serbest zaman” sözcüklerini içeren 565 adet çalışmayla VOSviewer yazılımını kullanarak bibliyometrik analiz gerçekleştirmişlerdir. Odabaş (2024) “yeşil inovasyon” kavramına yönelik Scopus veri tabanından edindiği 414 makaleyi bibliyometrik analiz metoduyla R yazılımı aracılığıyla incelemiştir. Oğan (2024) gastronomik, kimlik ve miras anahtar sözcüğüyle TR Dizin üzerinde yaptığı araştırmaya ek olarak bu kavramların İngilizce ifadelerini Scopus veri tabanında taratarak edindiği 402 makale üzerinden VOSviewer yazılımı aracılığıyla bibliyometrik yöntemle analiz etmiştir. Öztat (2024), “internet bağımlılığı” ve “problemlerli internet kullanımı” kelimelerini kullanarak gerçekleştirdiği analizde Scopus veri tabanını kullanmıştır. 2013-2023 yılları arasında yayımlanan 946 adet eseri VOSviewer programıyla incelemiştir.

Makda (2024) dijital öğrenme üzerine birçok kavramla Scopus veri tabanını taramış ve toplam 5.663 makaleden 2.635 tanesiyle analizini gerçekleştirmiştir. Analizinde VOSviewer yazılımından faydalanmıştır. Mahat (2024), “yapay zeka”, “insan kaynağı” ve “insan” gibi kavramları kullanarak gerçekleştirdiği bibliyometrik analizde R programından faydalanmıştır. Scopus veri tabanından toplam 233 adet dokümanı incelemiştir. Kainthola ve Kaurav (2024) yayımladıkları eserde “kalabalıklaşma”, “aşırı kalabalıklaşma”, “turizm” ile “konukseverlik” kavramlarını içeren ve Scopus veri tabanında bulunan 421 adet dokümanı herhangi bir program kullanmadan yıllara göre incelemiştir. Fakhri, Raharja, Pumomo ve Rivani (2024) yayımladıkları eserde bibliyometrik analiz yöntemini kullanmışlardır. “Hizmetkar lider” ve “Hizmetkar liderlik” kavramlarını içeren dokümanları Scopus veri

tabanından elde etmişlerdir. 1681 adet dokümanı VOSviewer yazılımıyla analiz etmişlerdir. Zakaria, Abdullah, Zahoor, Azizan ve Syed (2024) yayımladıkları eserde 1974-2019 yıllarını kapsayan 644 adet dokümanı incelemişlerdir. Scopus veri tabanında iş yaşamı kalitesiyle ilgili anahtar sözcükler üzerinden toplanan verileri kullanan yazarlar, VOSviewer yazılımından faydalanmışlardır. Moreira ve Dallavalle (2024) eserinde 1960-2023 yılları arasında yayımlanan “iş süreç yönetimi” anahtar sözcüğü üzerinden 729 adet dokümana ulaşmış ve bunları VOSviewer yazılımıyla analiz etmişlerdir. Juliandarini, Sudira, Fara (2024), öğretmenlerin dijital yetkinliklerine yönelik üretilen eserleri bibliyometrik yöntemle incelemişlerdir. Scopus veri tabanında 2018-2022 yılları arasında yayımlanan eserler içinde “dijital yeterlilik” anahtar kelimesiyle eriştikleri 147 adet makaleyi R yazılımıyla analiz etmişlerdir. Purwanto ve Purwanto (2024), kentlerde ekonomik gelişmeyi konu edinen çalışmaları incelemişlerdir. “Ekonomik gelişme” ve “kent” anahtar sözcüklerini kullanarak Scopus veri tabanından edindikleri 475 adet dokümanı VOSviewer yazılımını kullanarak çözümlenmişlerdir.

Veri seti içinde yer alan çalışmalarda Isaacs, Miller, Harris ve Ferguson (2007), Kanada'nın nüfus projeksiyonları çerçevesinde gelecekte risklerle karşılaşılacağını ifade etmişlerdir. Kent planlamacıları liderliğinde, belediye yöneticileri ve ulaşım uzmanları iş birliğinde çözümler üretilmesi gerektiğini böylece Kanada'nın yaş dostu kent kavramında öncü olabileceğini vurgulamışlardır.

Tine Buffel, Phillipson, Scharf (2012) odak noktalarını, “Yaşlılar için ideal bir kent nedir?” sorusundan “Kentler ne kadar yaş dostu?” sorusuna kaydırarak “yaş dostu kentler” olarak adlandırılan konseptte eleştirel bir bakış açısı getirmeyi amaçlamaktadır. Yayımladıkları eser, yaş dostu tartışmalarının ve çelişkilerinin kısa bir özetiyle sona ermektedir. Buffel ve Philipson (2016) küresel kentlerin yaş dostu olma durumunu değerlendirmektedir. Eserde; küreselleşme, kentsel dönüşüm ve kemer sıkma politikalarından kaynaklanan kentsel değişim bağlamında gelişen politikalar incelenmektedir. Yaş dostu kentler ve toplulukların geliştirilmesi olarak adlandırılan konuya eleştirel bir bakış açısı getirilmektedir. Eserin temel argümanı, yaş dostu kentlere ilişkin araştırma ve politikaların, kentlerin fiziksel ve sosyal bağlamını dönüştüren küresel güçlerin etkisine ilişkin analizlerle daha güçlü bir şekilde bütünleştirilmesi gerektiğidir.

Rudnicka, Napierata, Podfigurna, Meczekalski, Smolarczyk ve Grymowicz (2020) tarafından yayımlanan eserde DSÖ'nün yaş dostu uygulamalar boyutunda üstlendiği rol, “Sağlıklı Yaşlanmanın On Yılı 2020-2030” dokümanı çerçevesinde ele alınmaktadır. Bu noktada DSÖ'nün veri toplama, bunları analiz etme ve iyi uygulamaları özendirme görevine vurgu yapılmaktadır. Çalışma sonucunda, gelişmekte olan ülkelerde yaş dostu uygulamalarda eksiklikler olduğu ifade edilmektedir.

Van Hoof, Kazak, Perek-Bialas, Peek (2018), Avrupa'da şehirleri yaş dostu hale getirirken karşılaşılan zorlukları araştırmakta ve açıklamaktadır. Bu zorluklar arasında kapsayıcı mahallelerin oluşturulması ve yerinde yaşlanma için teknolojinin uygulanması yer almaktadır. Hollanda (Lahey) ve Polonya (Krakow) kentlerindeki projelerden örnekler gösterilerek kentlerin yaş almış insanların ihtiyaçlarına daha uygun hale getirilme potansiyeli ortaya koyulmaktadır. Van Hoof, Marston, Kazak ve Buffel (2021) tarafından yayımlanan diğer bir eserde; yaş dostu kent ile fiziki çevre arasındaki ilişki ele alınmaktadır. Yaş dostu kent hareketinin tarihi ve altında yatan modeller, yapıları çevrenin yaş dostu kentlerle ilgili yönleri, yaş dostu olmanın değerlendirilme yolları ve yaş dostu şehirler girişimleri ile akıllı şehirler gibi diğer stratejik gündemler arasındaki etkileşimler değerlendirilmektedir.

Li ve Woolrych (2021), Çin'de akıllı bir şehirde yaşayan yaş almış bireylerin deneyimlerini araştırmakta ve yaşlı insanlar için olumlu sosyal sonuçları desteklemek üzere akıllı şehir ve yaş dostu gündemin nasıl bir araya getirilebileceğini tartışmaktadır. Makale, nitel bulguları sunmaktadır. Araştırmanın örneğini, Çin'in Chongqing kentindeki akıllı şehir örnek olayında üç farklı mahallede yaşayan 64 yaş almış birey oluşturmaktadır. Çalışmanın bulguları akıllı kent ve yaş dostu kent uygulamalarının bütünleşmesiyle faydalı sonuçlar üretebileceğini göstermektedir. Woolrych, Sixsmith, Duvvuru, Portella, Fang, Menezes, Henderson, Fisher ve Lawthom (2022) yayımladıkları eserde yaş almış bireylerin mekân deneyimlerini incelemişlerdir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla dokuz kent ve yirmi yedi toplulukta bulunan 300 örneklemden veri toplamışlardır. Yaş almış bireylerin mekansal aidiyet ve kimlik inşası konusunda kent ve topluluk bağlamında farklılaştığı sonucuna ulaşmışlardır. Woolrych, Sixsmith, Fisher, Makita, Lawthom ve Murray (2021), yaşlı yetişkinlerin günlük kentsel ortamlarda sosyal katılımı nasıl geliştirdiklerine dair göstergelerin tam olarak belirginleşmediğini vurgulamaktadırlar. Yazarlar bu boşluğu gidermek için Birleşik Krallık'ta üç şehir ve dokuz mahallede yaşayan yaşlı yetişkinlerle 104 adet görüşmeden veri elde etmişlerdir. Bu temalar

çerçevesinde makale, yaşlılıkta sosyal katılım deneyimlerinin ev, dış mekânlar ve sosyal tesisler dahilinde bireyler tarafından deneyimlenen, -birbiriyle bağlantılı- fiziksel, psikolojik ve sosyal süreci nasıl içerdiğini açıklamaktadır.

Van Hoof, Dikken, Buttigieg, Hoven, Kroom ve Marston (2020), Hollanda'nın Lahey ve Zoetermeer belediyelerinin kentsel alanlarında, yaş dostu kentlerin yaşamı kolaylaştırıcı ve zorlaştırıcı özelliklerinin ne ölçüde görünür olduğunu araştırmışlardır. Yaş dostu kentlerin temel özellikleri kontrol listesine dayanan nitel bir fotoğraf üretimi çalışması, beş mahallede gerçekleştirilmiştir. Her iki belediyenin, DSÖ modelindeki beş alanda (iletişim ve bilgi, barınma, ulaşım, toplumsal destek ve sağlık hizmetleri ile dış mekanlar ve binalar) çeşitli hizmetlere sahip olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Chui, Tang, Kwan, Chan, Tse, Chiu, Lou, Chau, Leung ve Lum (2019), yaşlı kent sakinlerinin psikososyal ve fiziksel ihtiyaçlarını karşılamada eksiklik olarak algıladıkları şeyleri incelemeyi amaçlamışlardır. 65 kişilik katılımcıdan oluşan dokuz farklı odak grup çalışması gerçekleştirmişlerdir. Katılımcılardan ikamet ettikleri bölge hakkındaki görüşlerini paylaşımları ve kentin dostça bulmadıkları yönlerini belirlemeleri istenmiştir. Görüşmelerden elde edilen veriler tematik analiz kullanılarak incelenmiştir. Toplu taşımanın yaşlı yetişkinlerin ihtiyaçlarını karşılamadaki başarısızlığı, rekreasyon ve sosyalleşme için kamusal alan eksikliği, sosyal yardım hizmetlerinde azalan insan etkileşimleri, barınma ile ilgili fiziksel ve finansal zorluklar ve yaşlı yetişkinlere karşı işyerinde ayrımcılık temalarında analiz gerçekleştirilmiştir. Çalışmada, daha kapsayıcı ve yaş dostu bir şehir inşa etmek için yaşlı yetişkinlerin sosyal refahına öncelik vermenin önemi vurgulanmıştır. Ayrıca, verimlilik ve kâr maksimizasyonunu sağlarken kapsayıcı bir ortamı teşvik etmenin zorlukları da ifade edilmiştir.

Chui, Lu, Chan, Cheung, Guo, Liu, Cjan, Tang, Au, Wen, Yu Bai, Mok, Woo ve Lum (2022), Hong Kong'da üç yıl süren yaşlı dostu kent girişiminden yola çıkarak, yaş dostu olma durumundaki değişiklikleri değerlendirmek için 2015 ve 2018 yıllarında sırasıyla 2.575 ve 2.697 yaşlı yetişkinle bir eğilim çalışması ve 206 yaşlı yetişkinin katıldığı 36 farklı odak grup görüşmesi gerçekleştirmişlerdir. Katılımcılardan şehirlerindeki yaş dostu olma durumundaki değişikliklere ilişkin görüşleri paylaşımları istenmiştir. Anket verilerini doğrusal regresyon kullanarak analiz ederken; odak grup verilerini tematik analiz kullanarak analiz etmişlerdir. Tematik analizle iyileşmelere rağmen; barınma, sivil katılım ve istihdam alanlarında eksikliklerin devam ettiği ortaya koyulmuştur. Bulgular, çalışmaların bir şehrin genel yaş dostu olma durumunu iyileştirebileceğini ve bu tür iyileşmelerin daha çok düşük gelirli yaş almış yetişkinler arasında olduğunu göstermiştir.

Menec, Means, Keating, Parhurst ve Eales (2011) yayımladıkları eserde, DSÖ kriterlerini esas alarak ve ekolojik bir bakış açısından faydalanarak yaş dostu toplulukları kavramsallaştırmışlardır. Böylece, kişi ve çevre arasındaki etkileşimin temel varsayımlarını açık hale getirmeyi amaçlamışlardır. Ekolojik önermelerin bütüncül ve disiplinler arası bir araştırma yaklaşımına ihtiyaç duyduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Plouffe ve Kalache (2010) yayımladıkları eserde, yaş dostu kentlerin gelişimini DSÖ'nün kriterleri çerçevesinde ele almışlardır. Gelişen dünyada yaş dostu uygulamaları ve yaş dostu kent konseptinin nasıl gelişmesi gerektiğini DSÖ'nün ikincil verilerinden içerik analiziyle değerlendirmişlerdir. Bu noktada gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki farkındalık arasında farklılıklar olduğunu vurgulamışlardır.

Ronzi, Orton, Buckner, Bruce ve Pope (2020) çalışmalarında, yaş dostu uygulama ve araştırmaların çoğunlukla fiziksel çevre alanlarına odaklandığı ve sosyal çevre ile alakalı olanların daha az ilgi gördüğü probleminden yola çıkmışlardır. Kentin yaşlılara saygı ve sosyal içermeyi nasıl teşvik ettiğini araştırmak için 60 yaş üstü 26 yaşlı Liverpool sakini ile mülakat ve odak grup görüşmeleri aracılığıyla veri toplamışlardır. Ayrıca fotoğraflarla veri toplama sürecini desteklemişlerdir. Çalışmada, yaşlı bireylere saygının ve sosyal içermenin hem fiziksel hem de sosyal çevrenin unsurları tarafından nasıl şekillendirildiği incelenmişlerdir. Fiziksel alanların erişilebilirliği ve sosyallüğünün; katılımcıların sağlığına, refahına, nesiller arası ilişkilerine, sosyal içirme ile aidiyet duygularına katkısı vurgulanmıştır.

Buffel, Remillard, Walsh, McDonald, Smetcoren ve Donder (2020) tarafından yayımlanan eserde, Yaşlı Dostu Kentler ve Topluluklar Küresel Ağı'na üye olan Brüksel, Dublin ve Manchester'ın ileri yaşlardaki bireylerin sosyal dışlanmasına nasıl yaklaştıkları karşılaştırılmıştır. Makalede, belge analizi ve paydaş görüşmelerinden elde edilen veriler kullanılmıştır. İlgili şehirlerde yaş dostu

programlarının ortaya çıktığı arka plan, sosyal dışlanmayı azaltma hedefinin yaş dostu stratejilere ne ölçüde entegre edildiği ve yaş dostu programların uygulanmasının önündeki engeller irdelenmiştir. Bu çalışmada, kentlerdeki eşitsiz yaşlanma deneyimleriyle mücadele etmenin yeni yollarını üretmek için yaş dostu ve sosyal dışlanma gündemlerini birbirine bağlamanın karşılıklı faydaları olduğu değerlendirilmiştir.

Torku, Chan ve Yung (2021), 98 adet eserin sistematik bir şekilde incelenmesi yoluyla yıllık eser üretme eğilimini, farklı ülkelerden yazarların ve kurumların katkılarını ve yaş dostu kent araştırma literatüründeki trend araştırma temalarını analiz etmişlerdir. Katkı değerlendirme formülü ve tematik analiz yöntemlerini kullanmışlardır. Son zamanlarda yaş dostu kentlere yönelik çalışmalara ilginin artışı gösterdiği sonucuna ulaşmışlardır.

2. Yöntem

Çalışmada nicel yöntem kullanılmıştır. Scopus veri tabanından “age-friendly city” etiketiyle başlık, özet ve anahtar kelime içeriğinde yapılan taramada 495 adet çalışmaya ulaşılmıştır. Elde edilen bu çalışmalar makale ile sınırlandırılmış ve 361 eser bibliyometrik analize tabi tutulmuştur. Bu noktada çalışma, Scopus veri tabanı ve burada yer alan makalelerle sınırlandırılmıştır.

Bibliyometrik analizlerde farklı yazılımlardan faydalanılabilmektedir. Bu çalışmada faydalı sonuçlar üretebileceği değerlendirilerek VOSviewer programı kullanılmıştır. Alanyazında ortaya çıkan gelişmeleri yıllar itibarıyla takip edebilmek ve ilişkileri ortaya koymak amacıyla yazılımın çeşitli modüller barındırdığı görülmektedir. Program, verilerin görselleştirilmesine, ağ haritaları oluşturulmasına ve nicel verilerin anlamlandırılmasına katkı sunmaktadır.

Çalışmada Scopus veri tabanının seçilmesindeki temel faktör sosyal bilimler alanında daha çok eserin bu platformda yer almasıdır. WoS veri tabanında “age friendly city” anahtar kelimesiyle tarama yapıldığında 146 adet esere ulaşılmaktadır. Scopus sonuçlarının önde olduğu görülmektedir. Scopus’ta birçok makale açık erişim (open access) özelliğine sahip olduğundan atıf sayılarının ve böylece ilişkiler arasındaki bağlantıların daha yoğun olabileceği değerlendirilmiştir. Aynı anda WoS ve Scopus gibi iki farklı platformdan faydalanılmaması çalışmanın kısıtıdır. Buradaki gerekçe ise mükerrer eserlerle anlamlı sonuçlara erişmenin zorlaşabilme riskidir.

2.1. Araştırmanın Amacı ve Soruları

Yaş dostu kent kavramı, yaşlanan dünya nüfusuyla gün geçtikçe literatürde yer edinmektedir. Bu çalışmanın amacı, yaş dostu kent (age friendly city) kavramına yönelik literatürün mevcut durumunu analiz etmektir. Bu çerçevede akademik yazında kavramın öneminin arttığının ortaya koyulması, alanda öncü isimlerin tespit edilmesi yıllar itibarıyla kavrama yönelik ilginin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Araştırma örneklem dahilinde şu sorulara dayanmaktadır;

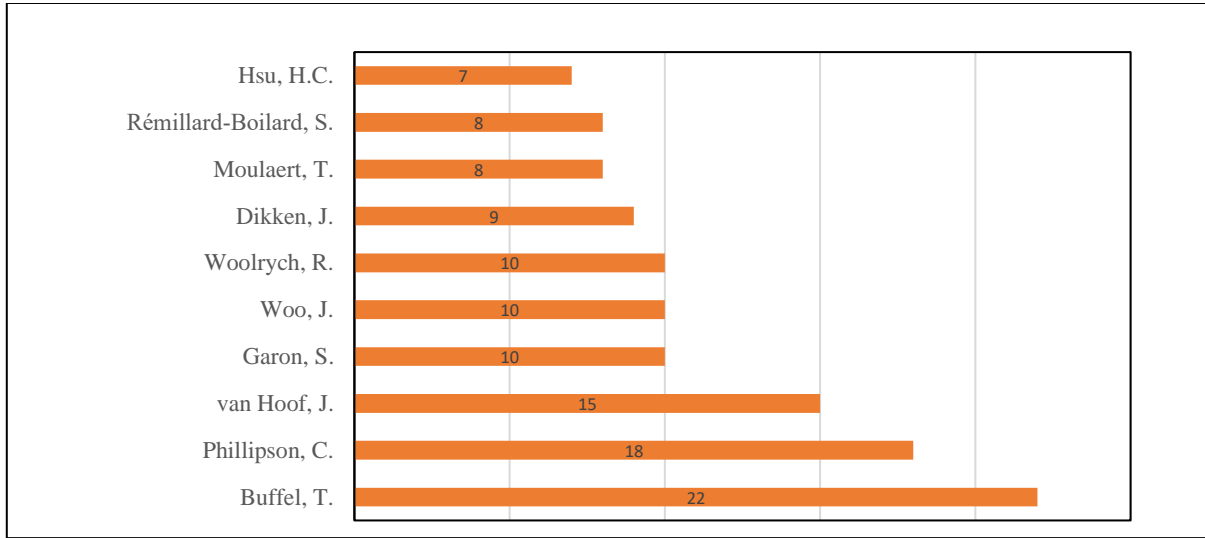
- 1) Yaş dostu kent kavramına dair yoğunlukla eser üreten yazarlar kimlerdir?
- 2) Yaş dostu kent kavramını içeren eserlerin yıllara göre dağılımı nasıl gerçekleşmiştir?
- 3) Yaş dostu kent kavramına yönelik hangi disiplinlerde ve ne oranda eser üretilmiştir?
- 4) Literatürde ortak yazarlık ilişkileri noktasında kurulan bağlantılarda hangi yazarlar ön plana çıkmaktadır? Yıllara göre bu ilişkiler nasıl açıklanmaktadır?
- 5) Yaş dostu kent kavramını içeren eserlerde atıf miktarları açısından ön plana çıkan yazarlar kimlerdir? Yıllara göre atıf miktarlarıyla yazarlar arasında nasıl bir ilişki bulunmaktadır?
- 6) Yaş dostu kent kavramını içeren eserlerde hangi ülkeler ön plandadır? Yıllara göre bu ülkelerdeki çalışmalar nasıl bir seyir izlemiştir?
- 7) Yaş dostu kent kavramına yönelik çalışmalarda eser bazlı hangi kurumlar ön plandadır?
- 8) Bu alanda yayımlanan eserlerde hangi anahtar kelimeler ne sıklıkla kullanılmaktadır?
- 9) Atıf sıralamasında ön plana çıkan yazarların bibliyografik eşleşmeleri ne durumdadır?

2.2. Veri ve Analiz

Verinin güncel tutulması amacıyla son olarak 26.07.2024 tarihi itibarıyla Scopus veri tabanında “age friendly city” anahtar kelimesi kullanılarak “tüm alanlar” kapsamında yapılan taramada 495 adet sonuca ulaşılmıştır. Yayın türüne göre veri tabanı sınıflamasında yapılan incelemede; yayınların 2007-2024 yılları arasında farklı disiplinlerden geldiği ve bunlar içerisinde 361 adet makale, 44 adet kitap bölümü, 34 adet inceleme, 10 adet editörlü yazıya ulaşılmıştır. Bu veriler ortak yazar analizi, yazarların

atıf analizi, ülkelerin atıf analizi, anahtar sözcük analizi, metinlerin bibliyografik eşleşme analizi ve yazarların ortak atıf analizi modülleri aracılığıyla VOSviewer programı üzerinden incelenmiştir. Bu özetleme yapılırken, ilgili alanlardaki ilk 10 sırada yer alan veri detaylı olarak gösterilerek, çalışmaların yoğunlaştıkları alanlar açıklanmaya çalışılmıştır.

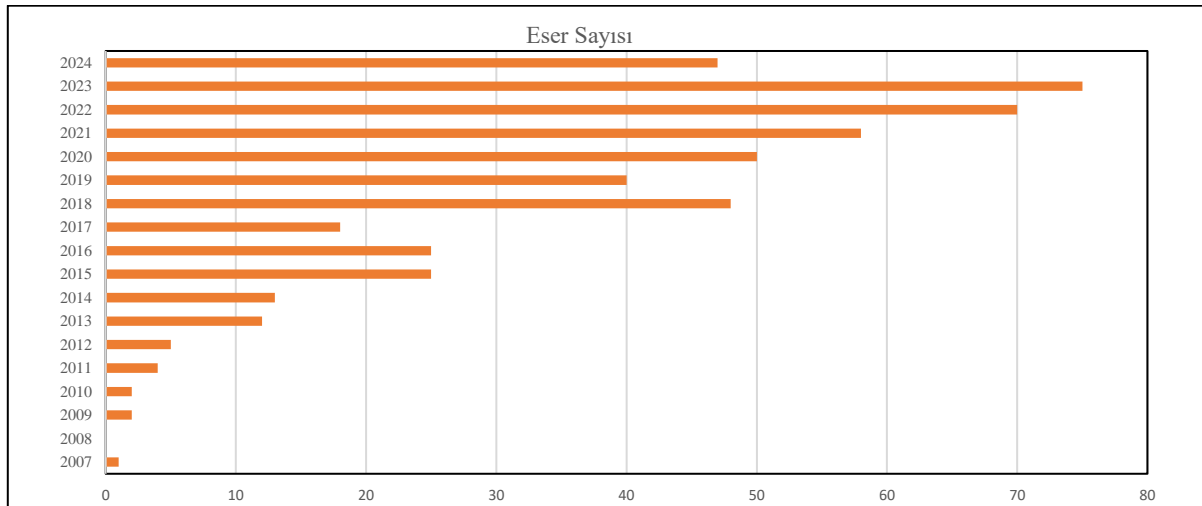
Şekil 1. Yaş Dostu Kent Kavramının Yazar Eser Sayısı

Kaynak: Scopus verilerinden yazar tarafından oluşturulmuştur.

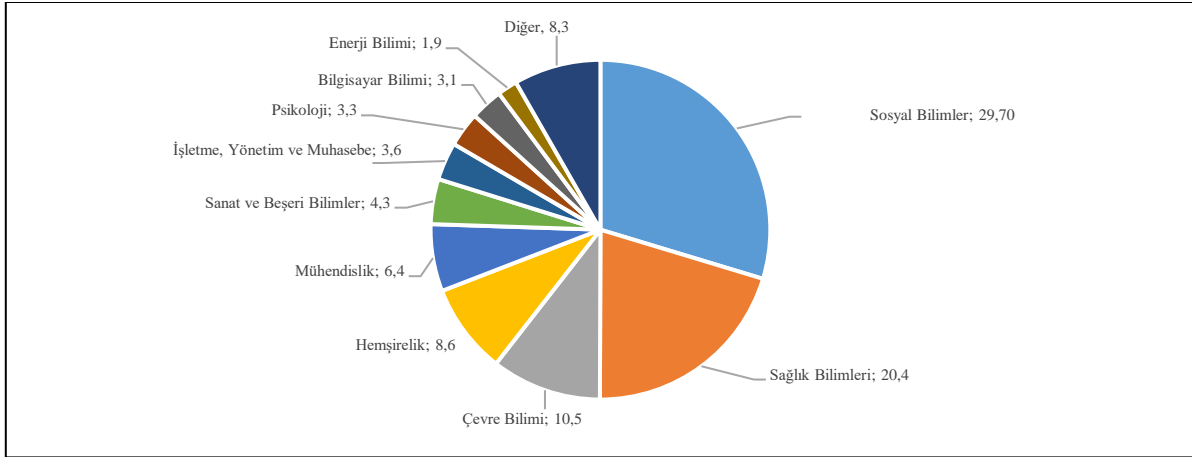
Şekil 1’de yaş dostu kent kavramına yönelik elde edilen Scopus verilerinde en çok eser üreten ilk on yazara yer verilmiştir. Buna göre Buffel 22 eserle ilk sırada yer almaktadır. Buffel’ı 18 eserle Phillipson ve 15 eserle Van Hoof takip etmektedir. İlk on içinde yer alan yazarların tamamının beş taneden fazla eser yayımladığı görülmektedir.

Şekil 2. Yaş Dostu Kent Kavramındaki Eserlerin Yıllara Göre Dağılımı

Kaynak: Scopus verilerinden yazar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 2’de yaş dostu kent konusunda yazılan eserlerin yıllara göre dağılımı gösterilmektedir. Scopus veri tabanında bu kavramı içeren eserlerin ilk olarak 2007 (1 adet) yılında yayımlanmaya başladığı görülmektedir. Bu konuda 2017 yılı sonrasında eser sayısının belirgin şekilde arttığı ve 2023 (n=75) yılının en çok eser yayımlanan yıl olduğu bulgusuna ulaşılmaktadır. 2024 yılında 2. çeyrek itibarıyla 47 eserin yayımlandığı görülmektedir.

Şekil 3. Yaş Dostu Kent Kavramının Disiplinlere Göre Dağılımı (%)

Kaynak: Scopus verilerinden yazar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 3'te yaş dostu kent konusunda yazılan eserlerin disiplinlere göre yüzdelik dağılımı gösterilmektedir. Bu çerçevede %29,70'lik oranla sosyal bilimler alanı önde gelmektedir. Sağlık Bilimlerinde ise %20,4'lük bir dağılım söz konusudur. Sosyal Bilimler ve sağlık bilimlerinin toplamı Scopus veri tabanındaki literatürün yaklaşık %50'lik dilimini oluşturmaktadır. Yaş dostu kent kavramına yönelik en düşük oran ise %1,9 ile enerji bilimindedir. Bu noktada sosyal bilimlerin öncü konumda olduğu görülmektedir.

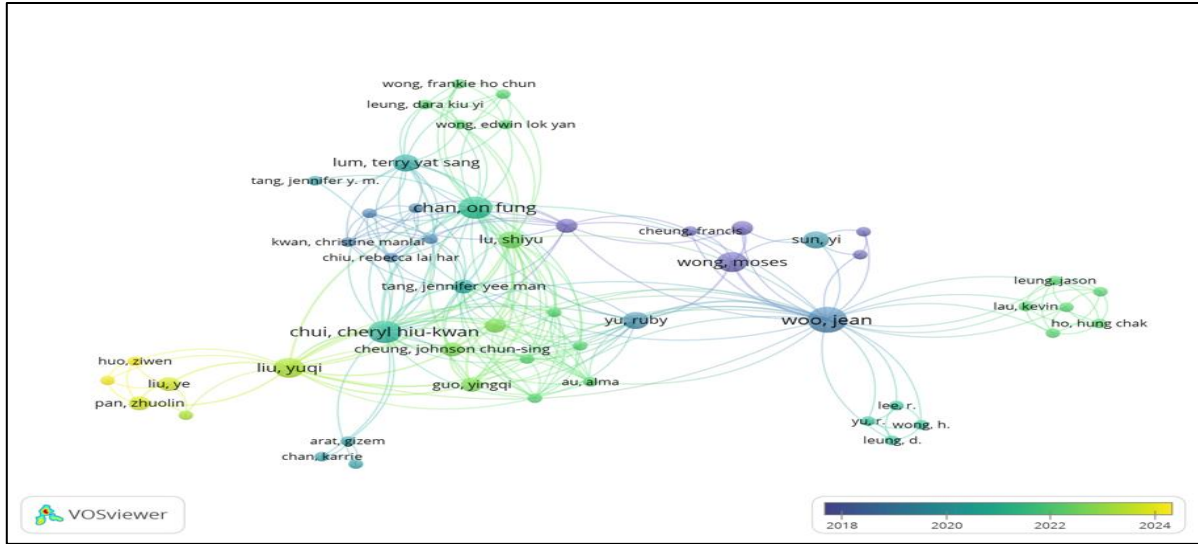
3. Bulgular

Bu başlıkta VOSviewer yazılımıyla çeşitli modüller kullanılarak gerçekleştirilen analizler sonucu elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Ortak yazar analizi, yazar atıf analizi, ülkelerin atıf analizi, kurum atıf analizi, anahtar sözcük analizi ve dokümanların bibliyografik eşleşme analizi araçlarıyla elde edilen ağ haritaları ve birtakım istatistik veriler aktarılmıştır.

3.1. Ortak Yazar Analizi (Co-authorship of Authors)

VOSviewer programının ortak yazar analizi modülüyle birbirleriyle iş birliği yapan ve bağlantılar kuran ağ haritası oluşturulmuştur. Bu haritada en az 1 yayın ve atıf kriteri belirlenmiştir. Analiz sonucunda en çok atıf alan ilk 5 yazarın; Tine Buffel (n=783), Chris Phillipson (n=744), Monika Grymowicz (n=525), Blaje Meczekalski (n=525) ve Paulina Napierata (n=525) olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bağlantı gücü açısından ise Ryan Woolrych (n= 54), Judith Sixsmith (n=49), Jenny Fisher (n=42), Rebecca Lawthom (n=42) ve On Fung Chan (n=39) sıralamasıyla listelendiği bulgusuna erişilmiştir. En çok eser üreten Joost van Hoof (n=13) atıf ve bağlantı sırasında yer almamıştır. Bu yazarı takip eden Buffel (n=10) ve Ryan (n=9) ise atıf ve bağlantı sonuçlarında birinci sırada yer almışlardır. En çok eser üreten sıralamasında 4. olarak Jereon Dikken (n=9) bulunmaktadır. Dikken'i atıf sıralamasında ikinci basamakta yer alan Phillipson takip etmiştir.

Şekil 4. Ortak Yazar Analizini Gösteren Ağ Haritası

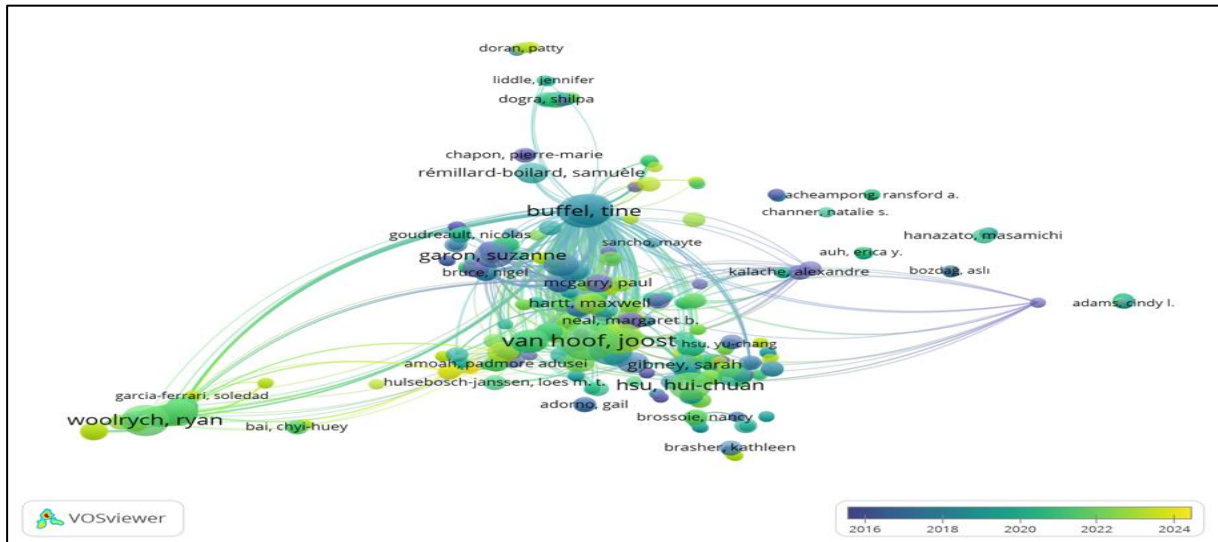
Kaynak: Scopus verilerinden yazar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 4'te yaş dostu kent kavramına yönelik gerçekleştirilen ortak yazar analizine dair ortaya çıkan ağ haritasına yer verilmektedir. Bu ağ haritasıyla yazarların ortak çalışma ilişkileri görülmektedir. Eski ortaklıkların 2018 yıllarına dayandığı ancak kurulan ilişkilerin önemli bir bölümünün 2022 yılı sonrasında gerçekleştiği bulgusuna ulaşılmaktadır. Ortak çalışma noktalarının düğümünde ise Jean Woo, Cheryl Hiu-Kwan, On Fung Chan, Yuqi, Liu, Moses Wong, Shiyu Lu gibi yazarlar ön plana çıkmışlardır.

3.2. Yazarların Atıf Analizi (Citation of Authors)

VOSviewer programının yazarların atıf analizi modülü aracılığıyla yazarların atıfları yazar-atıf ilişkisi bağlamında incelenmiştir. Bu haritada en az 1 yayın ve atıf kriteri belirlenmiştir. Analiz sonucunda en çok bağlantı değerine sahip yazar Tine Buffel (n=575) olmuştur. Buffel atıf sıralamasında da ilk basamakta yer almaktadır. Bağlantı gücü sıralamasında Buffel'ı, Chris Phillipson (n=551), Thomas Scarf (n=263), Alexandre Kalache (n=194) ve Stephanie Steels (n=188) takip etmiştir. Bu bağlamda ilk 5 sırada yer alan yazarların ürettiği eser sayıları sırasıyla; Buffel (n=10), Phillipson (n=9), Scharf (n=3), Kalache (n=2) ve Steels (n=1) olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Burada Steels'in ve Kalache'nin ürettiği eser sayılarının bir ve iki adet olmasına rağmen bağlantı gücü sıralamasında yer almaları dikkat çekmektedir.

Şekil 5. Yazarların Atıf Analizini Gösteren Ağ Haritası

Kaynak: Scopus verilerinden yazar tarafından oluşturulmuştur.

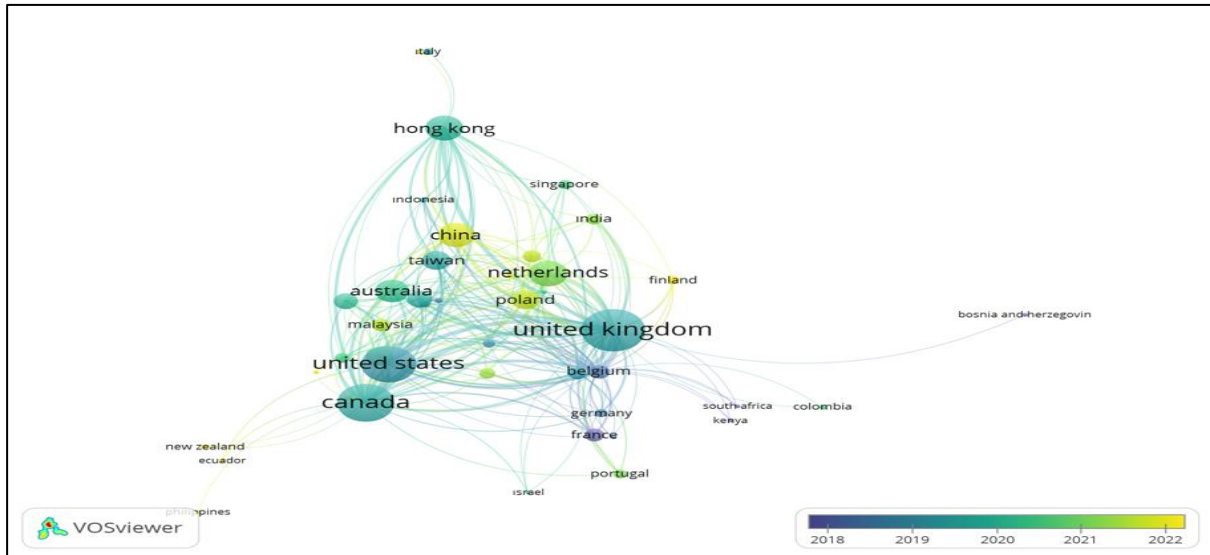
Şekil 5'te yaş dostu kent kavramına yönelik gerçekleşen ortak yazarların atıf analizine dair ortaya çıkan ağ haritası görülmektedir. Buffel, kavramı ilk kullanan yazarlardan atıf sayısı ile ön plana çıkmaktadır. Bu bağlamda Buffel'in yaş dostu kent eserlerinin diğerleriyle kıyaslandığında anlamlı şekilde farklılaştığı görülmektedir.

3.3. Ülkelerin Atıf Analizi (Citation of Countries)

VOSviewer programının atıf ülke analizi modülü aracılığıyla ülkeler atıf ilişkisi bağlamında incelenmiştir. Bu haritada maksimum çeşitliliği sağlamak adına minimum 1 belge ve atıfsız eserlere de yer verilmiştir. Analiz sonucunda Birleşik Krallık (n=63), Kanada (n=54), Amerika Birleşik Devletleri (ABD) (n=51), Hollanda (n=30) ve Hong Kong (n=28) sıralamanın ilk beşini oluşturmaktadır. Türkiye (n=8) 18. sırada bulunmaktadır. Ülkelerin aldıkları atıflarda oluşan sıralama; Birleşik Krallık (n=2344), Kanada (n=1428), Amerika Birleşik Devletleri (n=1134), Polonya (n=1055) ve Hollanda (n=770) biçiminde şekillenmiştir. Atıf ve belge sıralaması kıyaslandığında; eser sıralamasında ilk beş içinde yer almayan Polonya'nın atıf sıralamasında 4. sırada yer aldığı görülmüştür. Eser sıralamasında 5. sırada bulunan Hong Kong'un atıf sıralamasında ilk beş içinde bulunmadığı, aynı şekilde eser sıralamasında 4. sırada bulunan Hollanda'nın atıf sıralamasında beşinci sırada olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Türkiye'nin (n=19) ise listenin alt sıralarında yer almıştır.

Analiz, bağlantı gücü açısından değerlendirildiğinde; Birleşik Krallık (n=433), Kanada (n=260), ABD (n=206), Belçika (n=185) ve İrlanda (n=142) biçiminde sıralanmaktadır. Bu noktada eser ve atıf sayılarından farklı olarak İrlanda'nın bağlantılılık düzleminde ilk beş ülke içinde yer aldığı görülmektedir.

Şekil 6. Ülkelerin Atıf Analizini Gösteren Ağ Haritası

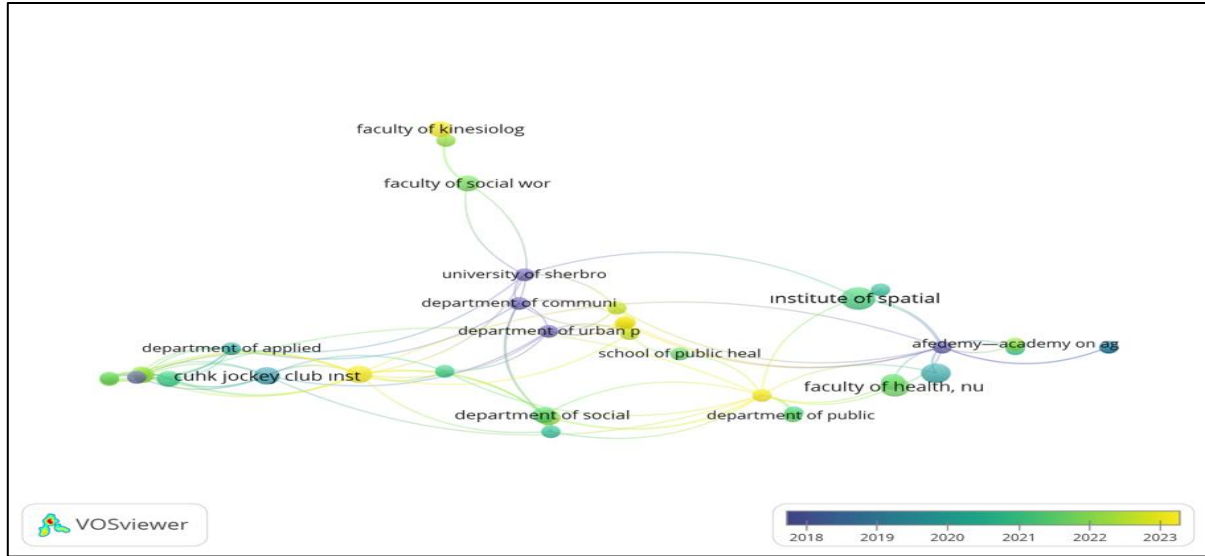
Kaynak: Scopus verilerinden yazar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 6'da ülkelerin atıf analizine dair ortaya çıkan ağ haritası görülmektedir. ABD, Kanada, Birleşik Krallık, Hong Kong, Belçika ve Fransa gibi akademik çalışma sayıları açısından ön planda olan ülkelerde "yaş dostu kent" kavramının; Çin, Malezya, Hollanda, Hindistan, Singapur, Portekiz ve Türkiye gibi ülkelere göre tarihsel açıdan daha eski olduğu görülmektedir. Ayrıca kurulan bağlantılarda bu dört ülkenin kilit konumda olduğunu söylemek mümkündür.

3.4. Kurum Atıf Analizi (Citation of Organizations)

Kurum atıf analizi modülüyle, birbiriyle iş birliği yapan ve bağlantılar kuran organizasyonların ağ haritası oluşturulmuştur. Bu haritada en az 2 yayın ve atıf kriteri belirlenmiştir. Elde edilen bulgularda; New York Academy of Medicine (ABD), The Hague University of Applied Sciences (Hollanda), Wrocław University (Polonya), University of Manitoba (Kanada) ve The Chinese University of Hong Kong (Hong Kong) gibi kurumların ilk beş içinde yer aldığı görülmüştür. Ülke atıf analizinde Birleşik Krallık'ın bulunduğu pozisyonu kurum bazlı koruyamadığı tespit edilmiştir.

Şekil 7. Kurumların Atıf Analizini Gösteren Ağ Haritası

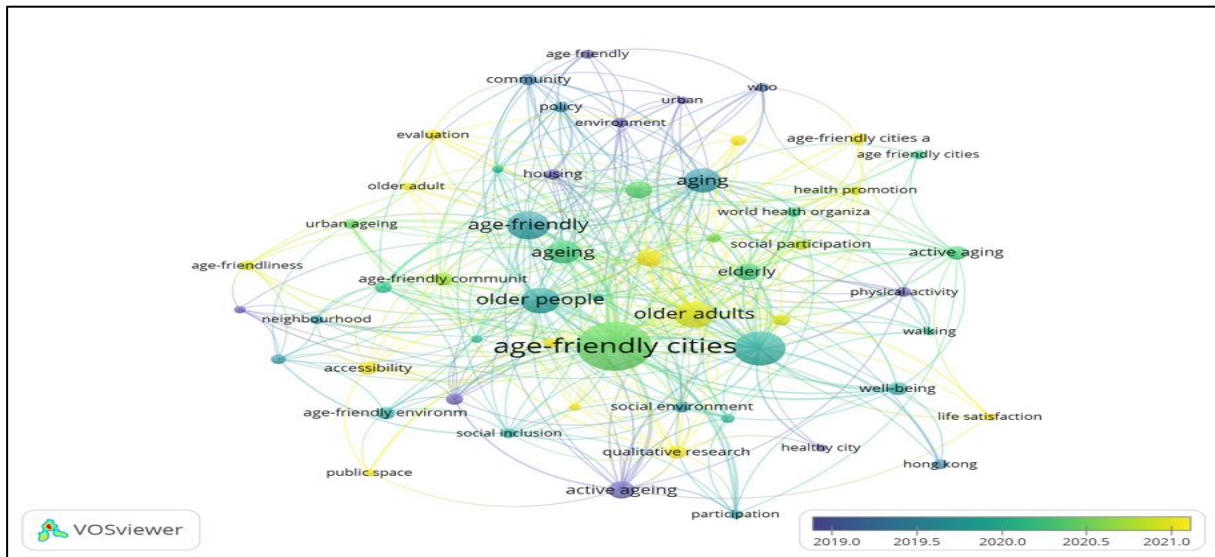
Kaynak: Scopus verilerinden yazar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 7’de kurumların atıf analizine dair ortaya çıkan ağ haritası görülmektedir. Bu noktada görece eski çalışmaların University of Sherbrooke (Kanada), Department of Community (University of Manitoba), Department of Urban Planning (South China University of Technology-Çin), AFEdemy (Age-Friendly Environments Academy-Hollanda) ve Sau Po Centre on Ageing (The University of Hong Kong- Hong Kong) ekseninde gerçekleştiği bulgusuna ulaşılmaktadır.

3.5. Anahtar Sözcük Analizi (Co-occurrence of All Keywords)

Bir anahtar kelimenin minimum 5 defa tekrar edilme sıklığı ayarlarıyla anahtar sözcük analizi yapılmıştır. Scopus kaynaklı verilerle VOSviewer anahtar sözcük analizi sonucunda kullanım sıklığı açısından; age-friendly cities (n=85), age-friendly city (n=48), older adults (n=33), older people (n=31) ve aging (n=28) kavramları ön plana çıkmaktadır. Bağlantı gücü açısından bu sıralamanın aynı olduğu bulgusuna ulaşılmaktadır. Buna göre; age-friendly cities (n=121), older people (n=68), age-friendly city (n=67), older adults (n=66) ve aging (n=58) değerlerine sahiptir.

Şekil 8. Anahtar Sözcük Analizini Gösteren Ağ Haritası

Kaynak: Scopus verilerinden yazar tarafından oluşturulmuştur.

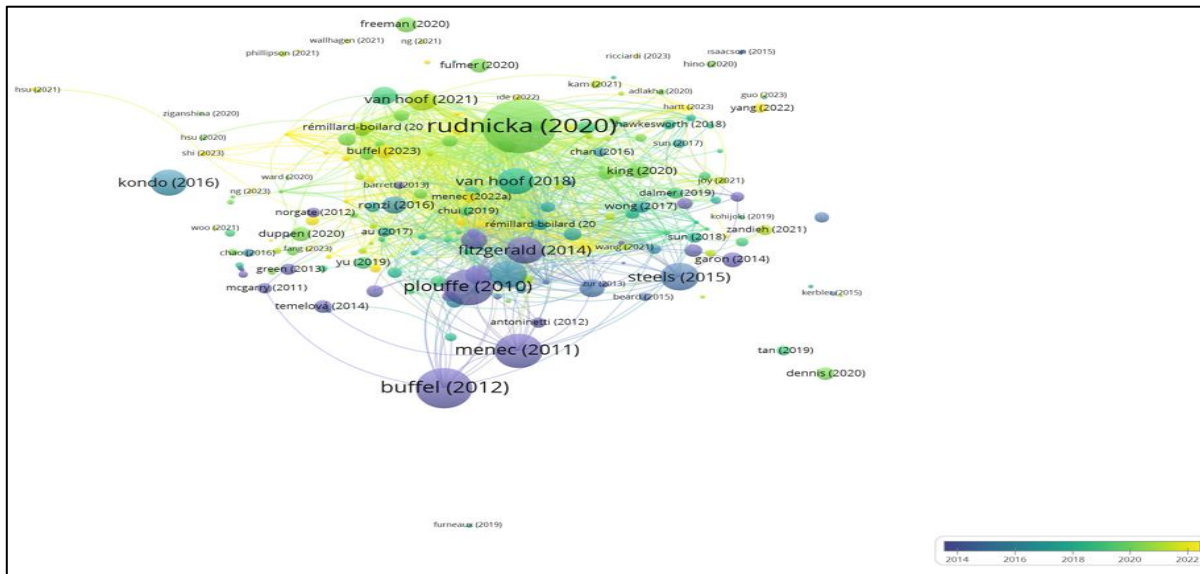
Şekil 8’de anahtar sözcük analizine dair ortaya çıkan ağ haritası görülmektedir. Age-friendly cities (yaş dostu kentler) ve age-friendly city (yaş dostu kent) kavramlarının ön plana çıktığı bulgusuna

ulaşmaktadır. Kavramlarda genel olarak noktalama farklılıkları veya kısaltmalar kaynaklı benzer kavramların farklı kavramlar gibi algılanmaktadır. Örneğin WHO olarak yer alan anahtar kelime World Health Organization (Dünya Sağlık Örgütü) kısaltmasıdır. Anahtar sözcük analizinde bunlar farklı kavramlar olarak tanımlanmaktadır. Benzer durum age-friendly cities ve age friendly cities anahtar sözcükleri için de geçerlidir. Bu iki kavram aynı anlamlara geliyor olsa da (-) noktalama işareti farklılığı nedeniyle yazılım tarafından farklı kavramlar olarak Şekil 8’de yer almaktadır.

3.6. Dokümanların Bibliyografik Eşleşme Analizi (Bibliographic Coupling of Documents)

Minimum 5 atıf kriteri belirlenerek gerçekleştirilen doküman bazlı bibliyografik eşleşme analizinde atıf sayıları açısından sırasıyla; 525 atıfla Rudnicka (2020), 329 atıfla Buffel (2012), 269 atıfla Plouffe (2010), 255 atıfla Menec (2011) ve 173 atıfla Steels (2015) ilk beş içinde yer almaktadır. Bağlantı gücü açısından 506 değeriyle Ronzi (2020), 491 değeriyle Van Hoof (2018), 460 değeriyle Van Hoof (2020), 448 değeriyle Mcdonald (2023) ve 447 değeriyle Torqu (2020) şeklinde sıralanmaktadır.

Şekil 9. Dokümanların Bibliyografik Eşleşme Analizini Gösteren Ağ Haritası

Kaynak: Scopus verilerinden yazar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 9’da dokümanların bibliyografik eşleşme analizi sonucunda ortaya çıkan ağ haritası görülmektedir. Buffel, Menec, Plouffe, Steels, Fitzgerald ve Van Dijk gibi yazarların eserleri tarihsel açıdan diğerlerine göre daha eski ve atıf sayısı yüksek eserlerdir. Görece diğerlerine göre yeni ve atıf miktarı yüksek olanlar ise Rudnicka ve Van Hoof gibi yazarların çalışmalarıdır.

Sonuç

Yaş dostu kent yaklaşımı, yaşlanan ve kentleşen dünyada insan yerleşimlerinin sürdürülebilirliğine katkı sunan konseptlerden birisidir. Kavramın literatürde yer edinmeye başlaması 2000’li yıllarda gerçekleşmiştir. Önem kazanma süreci ise DSÖ’nün program ve politikalarına bağlı olarak şekillenmiştir. Ulusüstü organizasyonların yaşlanma ve kentleşmeye gösterdiği önem neticesinde yaş dostu kent yaklaşımı akademik literatürde yaygınlaşmaya başlamıştır. Sonraki dönemde ise Avrupa Birliği ve Dünya Bankası gibi uluslararası organizasyonlar tarafından yaş dostu konsepti desteklenmiştir.

Yaş dostu kent kavramına yönelik hem akademik yazının hem de pratiklerin geliştirilmesi önemlidir. Türkiye’deki akademik çalışmalar görece yenidir. Hızla yaşlanan nüfusun gelecekte yaş dostu uygulamalara daha çok ihtiyaç duyması beklenmektedir. Bu noktada kentlerin yönetiminde aktif rol üstlenen mahalli idarelere önemli görevler düşmektedir. Nitekim dünyada hızla yaşlanan veya yaşlı nüfusun toplam nüfus oranındaki payı yüksek olan ülkelerde yaş dostu uygulamaların daha yaygın olduğu görülmektedir.

Bu çalışmada yaş dostu kent anahtar kelimesiyle Scopus veri tabanı üzerinden 361 adet makale bibliyometrik yöntemle incelenmiştir. Çalışmada en çok eserin (n=22) Tine Buffel tarafından yayımlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Özellikle dünya nüfusunun yaşlanma gerçekliğiyle karşılaştığı 2010'lu yıllardan sonra yayımlanan eser sayısının artış gösterdiği görülmektedir. Yaş dostu kent kavramına yönelik disiplinler açısından dağılımın sosyal bilimler ağırlıklı olduğu ve bunu sağlık bilimlerinin takip ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Ortak yazarlık analizinde en güçlü bağlantı Ryan Woolrych'e aittir. Bu durum yazarın yaş dostu kentler kavramına yönelik en çok ortak eser yayımlananlar kategorisinde yer aldığını göstermektedir. Atıf açısından değerlendirildiğinde en çok eser üreten Buffel'in kavrama yönelik en çok atıf alan (n=783) yazar olduğu görülmektedir. Buffel, farklı yazarlardan atıf alarak bağlantı gücü açısından da ön plana çıkmaktadır. Bu noktada Buffel'in literatürde öncü eserleri ürettiği yazar atıf analizinin ağ haritasında belirginleşmiştir.

Scopus veri tabanında 65 farklı ülkeden araştırmacının yaş dostu kent kavramına yönelik eser ürettiği sonucuna ulaşılmıştır. Burada en çok eser üreten ve en çok atıf alan ülke Birleşik Krallık olmuştur. Aynı zamanda bağlantı gücünde ilk sırada yer almıştır. Gelişmiş ülkelerde yaş dostu kent kavramına dair akademik eserlerin görece erken dönemde yayımlandığı görülmüştür. Türkiye'nin 19 eserle listenin alt sıralarında yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Kurumların atıflarının değerlendirildiği analizde, ABD'deki New York Academy of Medicine ön plana çıkmıştır. Birleşik Krallık'ın daha çok eser üretmesi ve atıf almasına rağmen kurumsal bazlı ilk sırada yer almamasının sebebi farklı kurumların eser üretmesi olmuştur. Kurumsal bazlı çalışmalarda eski eserlerin Kanada kökenli olduğu görülmüştür. Anahtar kavramlar açısından değerlendirildiğinde "age-friendly city (yaş dostu kent)" kavramının ön plana çıktığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu kavram literatürde görece yeni kullanılmaktadır. Aktif yaşlanma kavramının ise age-friendly city kavramından önce kullanıldığı görülmüştür.

Dokümanların bibliyografik eşleşmesinde ise Rudnicka vd. (2010), Buffel vd. (2012), Menec vd. (2011), Steels (2015) ve Plouffe ve Kalache (2010) gibi yazarlara ait eserlerin yüksek eşleşme ağına sahip olduğu görülmektedir. Bu eserlerin yayım yıllarının benzer dönemlere denk gelmesi literatürün bu dönemde zenginleşmeye başlamasının bir göstergesi olarak değerlendirilebilecektir.

Kaynakça

- Al, U. (2008). Türkiye'nin bilimsel yayın politikası: Atıf dizinlerine dayalı bibliyometrik bir yaklaşım. (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Alley, D., Liebig, P., Pynoos, J., Banerjee, T. ve Choi, I. H. (2007). Creating elder-friendly communities. *Journal of Gerontological Social Work*, 49(1-2), 1-18.
- Başar, B., Bulut, Z. ve Kement, Ü. (2024). "Boş ve serbest zaman" kavramlarına yönelik çalışmaların bibliyometrik analizi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26(2), 800-818. <https://doi.org/10.32709/akusosbil.1107333>
- Birleşmiş Milletler. (2009). World population ageing. Department of economic and social affairs.
- Buffel, T., Rémillard-Boilard, S., Walsh, K., McDonald, B., Smetcoren, A.-S. ve Donder, L. D. (2020). Age-friendly approaches and old-age exclusion: a cross-city analysis. *International Journal of Ageing And Later Life*, 14(2), 89-117. <https://doi.org/10.3384/ijal.1652-8670.1470>
- Buffel, Tine ve Phillipson, C. (2016). Can global cities be 'age-friendly cities'? Urban development and ageing populations. *Cities*, 55, 94-100. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2016.03.016>
- Buffel, Tine, Phillipson, C. ve Scharf, T. (2012). Ageing in urban environments: developing 'age-friendly' Cities. *Critical Social Policy*, 32(4), 597-617. <https://doi.org/10.1177/0261018311430457>
- Chui, C. H.-K., Tang, J. Y. M., Kwan, C. M., Fung Chan, O., Tse, M., Chiu, R. L. H., ... Lum, T. Y. S. (2019). Older adults' perceptions of age-friendliness in Hong Kong. *The Gerontologist*, 59(3), 549-558. <https://doi.org/10.1093/geront/gny052>
- Chui, C. H., Lu, S., Chan, O. F., Cheung, J. C.-S., Guo, Y., Liu, Y., ... Lum, T. Y. S. (2022). Changes in older adults' perceptions of age-friendliness in Hong Kong: A Three-Year Mixed-Methods Study. *Cities*, 127, 103748. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2022.103748>
- Çalışır, Y. C. (2024). Uzun dönemli bakım sigortasının literatürdeki izleri: bibliyometrik bir inceleme. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, (86), 42-54. <https://doi.org/10.26650/jspc.2024.86.1362262>
- Dil Şahin, M. (2024). Sürdürülebilirlik değeri kavramına yönelik bibliyometrik analiz. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (81), 321-338. <https://doi.org/10.51290/dpusbe.1487846>
- Dipak, M. (2024). Artificial intelligence in human resource management: a bibliometric analysis comparing pre- and post-COVID-19 Literature. *Formosa Journal of Multidisciplinary Research*, 3(7), 2509-2530. <https://doi.org/10.55927/fjmr.v3i7.9875>
- Donthu, N., Kumar, S., Mukherjee, D., Pandey, N. ve Lim, W. M. (2021). How to conduct a bibliometric analysis: an overview and guidelines. *Journal of Business Research*, 133, 285-296. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2021.04.070>
- Egghe, L. ve Rousseau, R. (1990). Introduction to informetrics: quantitative methods in library, Documentation and Information Science. Amsterdam; New York: Elsevier Science Publishers.
- Fakhri, M., Raharja, S., Pumomo, M. ve Rivani, R. (2024). The development of servant leadership research: a brief bibliometric review. *Journal of Infrastructure, Policy and Development*, 8(7), 3730.
- Fitzgerald, K. G. ve Caro, F. G. (2014). An Overview of Age-Friendly cities and communities around the world. *Journal of Aging & Social Policy*, 26(1-2), 1-18. <https://doi.org/10.1080/08959420.2014.860786>
- Handler, S. (2014). An alternative age-friendly handbook. Manchester: The University of Manchester Library.
- Isaacs, B., Miller, G., Harris, G. ve Ferguson, I. (2007). Bracing for the demographic tsunami: how will seniors fare in an aging society? *Plan Canada*, 47(4), 20-21.

- Jia, X., Dai, T. ve Guo, X. (2014). Comprehensive exploration of urban health by bibliometric analysis: 35 years and 11,299 articles. *Scientometrics*, 99(3), 881-894. <https://doi.org/10.1007/s11192-013-1220-4>
- Juliandarini, J., Sudira, P. ve Fara, T. (2024). Research on Teacher's Digital Competency: A Bibliometric Analysis. *AIP Conference Proceedings*, 3145(1), 030034. <https://doi.org/10.1063/5.0214915>
- Kainthola, S. İ. S. ve Kaurav, R. P. (t.y.). Research at the crowding and tourism: insights. *Tourism: An International Interdisciplinary Journal*, 72(4), 648-653. <https://doi.org/10.37741/t.72.4.10>
- Koçar Uzan, H. (2024). Akıllı şehir ve yönetim temalı makaleler üzerine bibliyometrik analiz. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 22(53), 938-960. <https://doi.org/10.35408/comuybd.1398105>
- Koçyiğit, N., Yıldız, E. ve Akyazı, T. E. (2024). Girişimlerin başarısında girişimcilik yetkinlikleri: Alandaki yayınların bibliyometrik analizi. *Business & Management Studies: An International Journal*, 12(2), 315-328. <https://doi.org/10.15295/bmij.v12i2.2390>
- Lawani, S. M. (1981). *Bibliometrics: Its theoretical foundations, methods and applications*. Libri, 31(Jahresband), 294-315. <https://doi.org/10.1515/libr.1981.31.1.294>
- Li, M. ve Woolrych, R. (2021). Experiences of older people and social inclusion in relation to smart "age-friendly" cities: a case study of chongqing. *Front. Public Health*, (9). <https://doi.org/10.3389/fpubh.2021.779913>
- Makda, F. (2024). Digital education: Mapping the landscape of virtual teaching in higher education – a bibliometric review. *Education and Information Technologies*. <https://doi.org/10.1007/s10639-024-12899-2>
- Menec, V. H., Means, R., Keating, N., Parkhurst, G. ve Eales, J. (2011). Conceptualizing age-friendly communities. *Canadian Journal on Aging / La Revue canadienne du vieillissement*, 30(3), 479-493. <https://doi.org/10.1017/S0714980811000237>
- Moreira, S. A. S. ve Dallavalle, S. (2024). Unraveling the trends in business process management: A comprehensive bibliometric analysis of management and business literature. *Business Process Management Journal*. <https://doi.org/10.1108/BPMJ-10-2023-0771>
- Odabaş, T. (2024). Yeşil inovasyon kavramının bibliyometrik analizi: Scopus veri tabanında bir uygulama. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 24(1), 29-47. <https://doi.org/10.30976/susead.1406739>
- OECD. (2015). Ageing in cities. *OECD Publishing*. https://www.oecd.org/en/publications/2015/04/ageing-in-cities_g1g51d27.html adresinden erişildi.
- Oğan, Y. (2024). Gastronomik kimlik ve miras bağlamında bir bibliyometrik analiz. *Tourism and Recreation*, 6(1), 76-88. <https://doi.org/10.53601/tourismandrecreation.1433457>
- Öztat, F. (2024). İnternet bağımlılığına bibliyometrik bir bakış. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(70), 182-195. <https://doi.org/10.29228/SOBIDER.76378>
- Plouffe, L. ve Kalache, A. (2010). Towards global age-friendly cities: determining urban features that promote active aging. *Journal of Urban Health*, 87(5), 733-739. <https://doi.org/10.1007/s11524-010-9466-0>
- Purwanto, E. ve Purwanto, A. D. B. (2024). Bibliometric analysis on economic development in cities. *Bibliometric Analysis on Economic Development in Cities*, 3(2), 120-134. <https://doi.org/10.56578/judm030204>
- Ronzi, S., Orton, L., Buckner, S., Bruce, N. ve Pope, D. (2020). How is respect and social inclusion conceptualised by older adults in an aspiring age-friendly city? A photovoice study in the north-west of England. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(24). <https://doi.org/10.3390/ijerph17249246>

- Rudnicka, E., Napierała, P., Podfigurna, A., Męczekalski, B., Smolarczyk, R. ve Grymowicz, M. (2020). The World Health Organization (WHO) approach to healthy ageing. *Maturitas*, 139, 6-11. <https://doi.org/10.1016/j.maturitas.2020.05.018>
- Steels, S. (2015). Key characteristics of age-friendly cities and communities: a review. *Current Research on Cities (CRoC)*, 47, 45-52. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2015.02.004>
- Tamkoç, B. ve Bilgin, Ö. F. (2020). Akif Yaşlanma bağlamında yaş dostu kent kavramı. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, (2), 211-226. <https://doi.org/10.21560/spcd.vi.816372>
- Torku, A., Chan, A. P. C. ve Yung, E. H. K. (2021). Age-friendly cities and communities: a review and future directions. *Ageing and Society*, 41(10), 2242-2279. <https://doi.org/10.1017/S0144686X20000239>
- Van Hoof, J., Kazak, J. K., Perek-Białas, J. M. ve Peek, S. T. M. (2018). The challenges of urban ageing: making cities age-friendly in Europe. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 15(11). <https://doi.org/10.3390/ijerph15112473>
- Van Hoof, Joost, Dikken, J., Buttigieg, S. C., Van den Hoven, R. F. M., Kroon, E. ve Marston, H. R. (2020). Age-friendly cities in the Netherlands: an explorative study of facilitators and hindrances in the built environment and ageism in design. *Indoor and Built Environment*, 29(3), 417-437. <https://doi.org/10.1177/1420326X19857216>
- Van Hoof, J., Marston, H. R., Kazak, J. K. ve Buffel, T. (2021). Ten questions concerning age-friendly cities and communities and the built environment. *Building and Environment*, 199, 107922. <https://doi.org/10.1016/j.buildenv.2021.107922>
- Woolrych, R., Sixsmith, J., Fisher, J., Makita, M., Lawthom, R. ve Murray, M. (2021). Constructing and negotiating social participation in old age: Experiences of older adults living in urban environments in the United Kingdom. *Ageing and Society*, 41(6), 1398-1420. <https://doi.org/10.1017/S0144686X19001569>
- Woolrych, R., Sixsmith, J., Duvvuru, J., Portella, A., Fang, M. L., Menezes, D., Lawthom, R. (2022). Cross-national perspectives on aging and place: Implications for age-friendly cities and communities. *The Gerontologist*, 62(1), 119-129. <https://doi.org/10.1093/geront/gnab170>
- Yılmaz, A. ve Ulukapı Yılmaz, H. (2024). Dijital sermaye çalışmalarına bibliyometrik bakış. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 25(2), 1-21. <https://doi.org/10.31671/doujournal.1332847>
- Zakaria, N., Abdullah, N. A. C., Zahoor, N., Azizan, M. ve Syed, Z. A. (2024). A bibliometric analysis of quality of work-life: current status, Development, and Future Research Directions. *Pakistan Journal of Life and Social Sciences*, 22(2), 326-347. <https://doi.org/10.57239/PJLSS-2024-22.2.0024>
- Zengin Taş, E., Kırışık, H., Yıldız, F., Ata, Z. ve Aktuğ, M. (2023). Yaşlı dostu kentin anlamı ve aktif yaşlanmaya katkıları: Cumhuriyetin 100. Yılında İzmir Kenti Örneği. *Kent Akademisi*, 16(Türkiye Cumhuriyeti'nin 100. Yılı Özel Sayısı - Special Issue for the 100th Anniversary of the Republic of Türkiye), 71-96. <https://doi.org/10.35674/kent.1352981>

Beyan ve Açıklamalar

Etik Beyan: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur (Kubilay Çakıcı). Araştırma ikincil verilere sahip bir çalışma olduğu için etik beyana gerek yoktur.

Yazar Katkısı: Kavram/fikir; veri toplama/işleme; analiz; yazım ve eleştirel inceleme ve düzenleme Kubilay Çakıcı (katkı oranı %100) tarafından yapılmıştır. Yazar makalenin yayınlanan versiyonunu okumuş ve kabul etmiştir.

Finansman: Bu çalışma herhangi bir fon desteği almamıştır.

Çıkar Çatışması: Yazar herhangi bir çıkar çatışması beyan etmemektedir.

İntihal: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi.